

HULLADÉKLERAKÓK

Környezetmérnöki BSc alapszak

2023/24 II. félév

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

Miskolci Egyetem
Műszaki Föld- és Környezettudományi Kar
Víz- és Környezetgazdálkodás Intézet

Tartalomjegyzék

1. Tantárgyleírás, tárgyjegyző, óraszám, kreditérték
2. Tantárgytematika (óraóra lebontva)
3. Minta zárthelyi
4. Minta vizsga feladatsor
5. Egyéb követelmények

1. Tantárgyleírás, tárgyjegyző, óraszám, kreditérték

Tantárgy neve: Hulladéklerakók Tárgyfelelős: Dr. Kántor Tamás, egy. docens Prof. Dr. Szabó Imre, professzor emeritus	Tantárgy kódja: MFKHT6613SI Tárgyfelelős tanszék/intézet: Mérnökgeológiai és Építőmérnöki Int. Tsz./Víz- és Környezetgazdálkodás Intézet Tantárgyelem: K
Javasolt félév: 6.	Előfeltételek: Hulladékgyártás és Geomechanika vizsga megléte
Óraszám/hét (ea+gyak): 2ea + 2gy	Számonkérés módja (a/gy/v): aláírás és vizsga
Kreditpont: 4	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja: Megismertetni a hallgatókat a hulladéklerakással, mint a hulladékártalmatlanítás egyik lehetséges módjával, a létesítés, üzemeltetés, bezárás és a rekultiváció kérdéseivel.	
Tantárgy tematikus leírása: A hulladéklerakók helykiválasztásának szempontjai, környezetföldtani követelményrendszere. A terület megkutatás elvei, területértékelés. Geotechnikai vizsgálatok. A hulladéklerakók típusai. A lerakók tervezési kérdései, a szigetelőrendszer, csurgalékvízgyűjtő rendszer kialakítása. A zárószigetelés. Alternatív megoldások, geoműanyagok alkalmazása. A hulladék lebomlása, biogáz képződés, hasznosítás. A lerakó vízháztartása. Üzemeltetési kérdések, a lerakható hulladékok köre, fogadási kritériumok. A hulladéklerakó létesítményei. A monitoring rendszer, a megfigyelések gyakorisága. Rekultiváció, utógondozás, in situ stabilizálás, a bezárt lerakók utólagos területhasznosítási lehetőségei. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: T1 – Ismeri a környezetvédelmi szakterület műveléséhez szükséges általános és specifikus matematikai, természet- és társadalomtudományi elveket, szabályokat, összefüggéseket T3 – Ismeri a környezetvédelmi szakterület tanulási, ismeretszerzési, adatgyűjtési módszereit, azok etikai korlátait és problémamegoldó technikáit. T4 – Átfogóan ismeri a környezeti elemek és rendszerek alapvető jellemzőit, összefüggéseit és az azokra ható környezetkárosító anyagokat. T6 – Ismeri a főbb környezetvédelmi célú technológiákat, a technológiához kapcsolható berendezéseket, műtárgyakat és azok működését, üzemeltetését. T7 - Ismeri a környezeti elemek és rendszerek mennyiségi és minőségi jellemzőinek vizsgálatára alkalmas főbb módszereket, ezek jellemző mérőberendezéseit és azok korlátait, valamint a mért adatok értékelésének módszereit. képesség: K1 – Képes a környezeti elemek és rendszerek korszerű mérőeszközökkel történő mennyiségi és minőségi jellemzőinek alapfokú vizsgálatára, mérési tervek összeállítására, azok kivitelezésére és az adatok értékelésére. K2 – Képes víz-, talaj-, levegő-, sugár- és zajvédelmi, valamint hulladékkezelési és -feldolgozási feladatok javaslat szintű megoldására, döntés előkészítésben való részvételre, hatósági ellenőrzésre és a technológiák üzemeltetésében részt venni. K3 – Képes környezeti hatásvizsgálatok végzésére és hatástanulmányok összeállításában történő részvételre. K4 - Képes környezetvédelmi kárelhárítási módszerek alkalmazására, kárelhárítás előkészítésére és a kárelhárításban való részvételre. attitűd: autonómia és felelősség:	
Félévközi számonkérés módja: • Tervezési feladatok elkészítése (GEO5 program segítségével, állékonyság és süllyedésszámítás egy idealizált lerakóra); • Az előadások anyagának gyakorlatokon való folyamatos számonkérése • Egy zárthelyi • Laborgyakorlat	
Számonkérések: zárthelyi dolgozatok, kollokvium, jegyzőkönyv, stb	
Az év végi osztályzat kiszámításában az évközi feladatok 20%-al, a zárthelyi eredmény 30%-kal a vizsgajegy pedig 50%-kal lesz figyelembe véve.	
Értékelése: > 85%: jeles; 75 – 84%: jó; 63 – 74%: közepes; 50 – 62%: elégséges; < 50%: elégtelen.	

Kötelező és ajánlott irodalom:

Szabó I.: Hulladékelhelyezés Egyetemi tankönyv, Miskolci Egyetemi Kiadó, 1999.

Hulladékgazdálkodás Internetes tananyag a környezetvédelmi BSc szak számára Miskolci Egyetem, 2011 (Szerzők: Csőke B., Bóhm J., Fajtli J., Bokányi L., Szabó I., Takács J., Madarász T.) <http://hulladekonline.hu/Hulladékgazdálkodás>

Hulladékgazdálkodás (szerk. Zimlér T.), TERTIA Kiadó Bt., Budapest, 2003.

Szabó I.-Szabó A.:Hulladéklerakók rekultivációja és utógondozása Miskolci Egyetem, 2012., ISBN 978-963-661-627-4, p. 342

2. TANTÁRGYTEMATIKA

Hulladéklerakók
Tantárgytematika (ÜTEMTERV)
Aktuális tanév tavaszi félév

Hét	Előadás
2024.02.12.	Bevezető előadás, A hulladéklerakás jogszabályi háttere
2024.02.19.	A hulladéklerakással kapcsolatos vizsgálatok
2024.02.26.	A hulladéklerakók típusai
2024.03.04.	A hulladéklerakók helykiválasztásának követelményrendszere
2024.03.11.	Lerakók műszaki kialakítása, aljzatszigetelő rendszere
2024.03.18.	Az aljzatszigetelő rendszer felépítésének a szabályozása,
2024.03.25.	A szigetelőréteg beépítése, kivitelezési előírások
2024.04.01.	Szünet
2024.04.08.	Geoszintetikus agyagszigetelők
2024.04.15.	A depónia üzemeltetése, a monitoring rendszer
2024.04.22.	A hulladéklerakók rekultivációja, A hulladéklerakók rekultivációjának általános kérdései
2024.05.29.	Hulladéklerakók rekultivációjának, utógondozásának műszaki megoldásai
2024.05.06.	Az utógondozási idő csökkentésének lehetőségei
2024.05.13.	A depónia felületének utólagos hasznosítási lehetőségei

3) MINTA ZÁRTHELYI

HULLADÉKLERAKÓK

Zárthelyi dolgozat

1. Adja meg a következő fogalmak definícióit a 2012. évi CLXXXV. törvény alapján!

Ártalmatlanítás:

Energetikai hasznosítás:

Hulladék:

Újrahasználat:

Háztartási hulladék:

2. Rajzolja fel a „Nem veszélyes hulladékok lerakójának (B3)” zárószigetelésére vonatkozó, rendeletben meghatározott rétegrendet! Adja meg az egyes rétegek főbb tulajdonságait!

3. Írja le, mit értünk rekultiváció alatt!

4. Rajzolja fel a „Veszélyes hulladékok lerakójának (C)” aljzatszigetelésére vonatkozó, rendeletben meghatározott rétegendet! Adja meg az egyes rétegek főbb tulajdonságait!

5. Egy hulladéklerakó csurgalékvíz-gyűjtő rendszerét az alábbi adatok jellemzik: szivárgási tényezője $6 \cdot 10^{-6}$ m/s, az aljzatszigetelés oldalirányú esése 2%, a dréncsövek távolsága 21 m, a képződő csurgalékvíz intenzitása átlagosan 850 mm/év. A McBean-féle számítási módszerrel határozza meg a várható maximális csurgalékvíz nyomómagasságot! Értelmezze, hogy a hatályos előírások alapján megfelelő-e a csurgalékvíz-gyűjtő réteg vastagsága!

6. Adja meg a folyási határ definícióját, valamint számítsa ki a Skempton-féle aktivitás értékét, ha a talajunkban 31% agyag van, sodrási határa 23%, folyási határa pedig 71%!

7. Adott 3 darab potenciális terület hulladéklerakó létesítésére. Számítással határozza meg az egyes területek közti sorrendet, melyik a legalkalmasabb és melyiknél vannak a legrosszabb feltételek. Írja fel a számítása alaképletét!

Kritérium	Súlyozás
Vízvezető réteg szivárgási tényezője	8
Talaj típus	6
Talaj vastagság	4
Vízszint mélysége	10
Terület dőlése	2
Átlagos évi csapadék	8

Talaj vastagság [m]	Alkalmassági minősítés (S)
Nagyobb, mint 30	10
26 és 30 között	9
21 és 25 között	8
16 és 20 között	6
11 és 15 között	5
6 és 10 között	3
2 és 5 között	2
Kevesebb, mint 1	1

Terület dőlése [%]	Alkalmassági minősítés (S)
0 - 1	10
1 - 2	9
2 - 4	7
4 - 6	5
6 - 12	3
12 - 15	2
Nagyobb, mint 15	1

Vízvezető réteg szivárgási tényezője [m/s]	Alkalmassági minősítés (S)
Kisebb, mint 10^{-9}	10
$10^{-9} - 10^{-7}$	8
$10^{-7} - 10^{-5}$	6
$10^{-5} - 10^{-3}$	3
Nagyobb, mint 10^{-3}	1

Talaj típus	Alkalmassági minősítés (S)
Alacsony plaszticitású agyag	10
Izszapos agyag	9
Homokos agyag	7
Izszap	5
Izszapos homok	3
Homok és kavics	1

Vízszint mélysége [m]	Alkalmassági minősítés (S)
Nagyobb, mint 30	10
26 és 30 között	9
21 és 26 között	8
16 és 21 között	6
11 és 16 között	5
6 és 11 között	3
2 és 6 között	2
Kevesebb, mint 1	1

Átlagos évi csapadék [mm]	Alkalmassági minősítés (S)
0 - 50	10
51 - 100	8
101 - 200	6
201 - 400	4
401 - 600	2
Nagyobb, mint 600	1

Terület	Vízadó vezető képessége [m/s]	Talaj típus	Talaj vastagság [m]	Vízszint mélysége [m]	Terület dőlése [%]	Évi csapadék [mm]
A	$4 \cdot 10^{-5}$	Izszapos homok	11	7,3	5	201
B	$3 \cdot 10^{-9}$	Izszapos agyag	2	11,7	2,1	450
C	$5 \cdot 10^{-7}$	Izszap	8	2,1	13	650

MINTA ZÁRTHELYI MEGOLDÓKULCS

MINTA ZÁRTHELYI MEGOLDÓKULCS

HULLADÉKLERAKÓK

Zárthelyi dolgozat

1. Adja meg a következő fogalmak definícióit a 2012. évi CLXXXV. törvény alapján!

Ártalmatlanítás: minden olyan kezelési művelet, amely nem hasznosítás; a művelet abban az esetben is ártalmatlanítás, ha az másodlagos jelleggel anyag- vagy energiakinyerést eredményez

Energetikai hasznosítás: hasznosítási művelet, amelynek során a hulladék energiatartalmát kinyerik, ideértve a biológiailag lebomló hulladékból történő energia-előállítást, valamint az olyan anyaggá történő feldolgozást, amelyet üzemanyagként, illetve tüzelőanyagként használnak fel

Hulladék: bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnik, megválni szándékozik vagy megválni köteles

Újrahasználat: olyan művelet, amelynek révén a hulladéknak nem minősülő terméket vagy alkatrészét újrahasználik arra a célra, amelyre eredetileg szolgált

Háztartási hulladék: a háztartásokban képződő vegyes, elkülönítetten gyűjtött, valamint lomhulladék, ideértve a lakásokban, lakóingatlanokban, a pihenés, üdülés céljára használt helyiségekben, valamint a lakóházak közös használatú helyiségeiben és területein képződő hulladékot

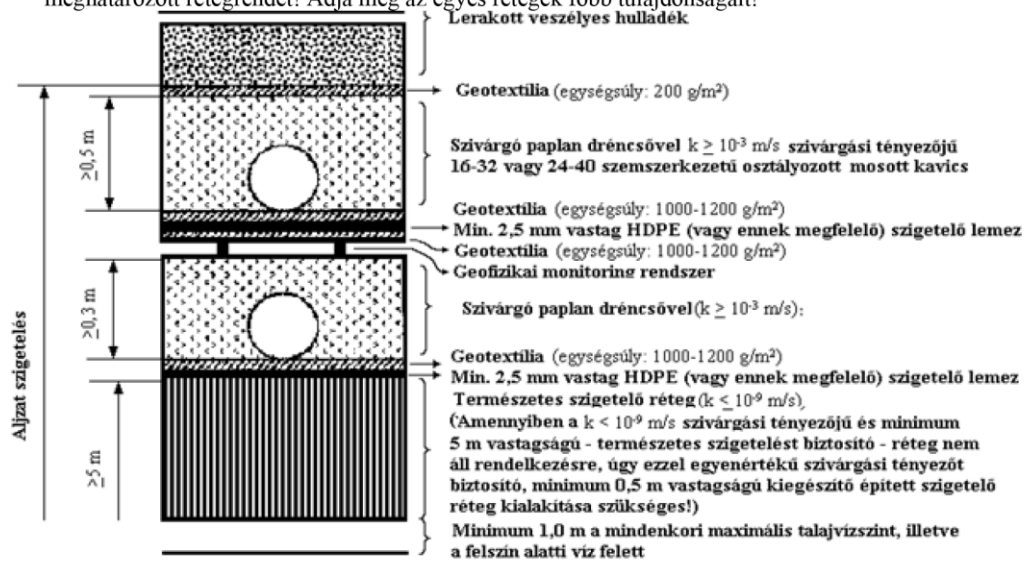
2. Rajzolja fel a „Nem veszélyes hulladékok lerakójának (B3)” zárószigetelésére vonatkozó, rendeletben meghatározott rétegendret! Adja meg az egyes rétegek főbb tulajdonságait!

3. Írja le, mit értünk rekultiváció alatt!

A bezárt hulladéklerakó vagy a hulladéklerakó egy része környezeti veszélyességének csökkentése új területhasználat előkészítése érdekében lezárással, műszaki védelem és monitoringrendszer kiépítésével vagy a hulladék felszedésével, továbbá tájba illesztéssel.

4. Rajzolja fel a „Veszélyes hulladékok lerakójának (C)” aljzatszigetelésére vonatkozó, rendeletben meghatározott rétegrendet! Adja meg az egyes rétegek főbb tulajdonságait!

5. Egy hulladéklerakó csurgalékvíz-gyűjtő rendszerét az alábbi adatok jellemzik: szivárgási tényezője $6 \cdot 10^{-6}$ m/s, az aljzatszigetelés oldalirányú esése 2%, a dréncsővek távolsága 21m, a képződő csurgalékvíz intenzitása átlagosan 850 mm/év. A McBean-féle számítási módszerrel határozza meg a várható maximális csurgalékvíz nyomómagasságot! Értelmezze, hogy a hatályos előírások alapján megfelelő-e a csurgalékvíz-gyűjtő réteg vastagsága!

$$h_{\max} = 524,42 \text{ McBean}$$

$$h_{\max} = 547,27 \text{ Moore}$$

6. Adja meg a folyási határ definícióját, valamint számítsa ki a Skempton-féle aktivitás értékét, ha a talajunkban 31% agyag van, sodrási határa 23%, folyási határa pedig 71%!

$$I_p = 71 - 23 = 48 \%$$

$$S = I_p / \text{agyag}\% = 48 / 31 = 1,55$$

7. Adott 3 darab potenciális terület hulladéklerakó létesítésére. Számítással határozza meg az egyes területek közti sorrendet, melyik a legalkalmasabb és melyiknél vannak a legrosszabb feltételek. Írja fel a számítása alapképletét!

Kritérium	Súlyozás
Vízvezető réteg szivárgási tényezője	8
Talaj típus	6
Talaj vastagság	4
Vízszint mélysége	10
Terület dőlése	2
Átlagos évi csapadék	8

Talaj vastagság [m]	Alkalmassági minősítés (S)
Nagyobb, mint 30	10
26 és 30 között	9
21 és 25 között	8
16 és 20 között	6
11 és 15 között	5
6 és 10 között	3
2 és 5 között	2
Kevesebb, mint 1	1

Terület dőlése [%]	Alkalmassági minősítés (S)
0 - 1	10
1 - 2	9
2 - 4	7
4 - 6	5
6 - 12	3
12 - 15	2
Nagyobb, mint 15	1

Vízvezető réteg szivárgási tényezője [m/s]	Alkalmassági minősítés (S)
Kisebb, mint 10^{-9}	10
$10^{-9} - 10^{-7}$	8
$10^{-7} - 10^{-5}$	6
$10^{-5} - 10^{-3}$	3
Nagyobb, mint 10^{-3}	1

Talaj típus	Alkalmassági minősítés (S)
Alacsony plaszticitású agyag	10
Iszapos agyag	9
Homokos agyag	7
Iszap	5
Iszapos homok	3
Homok és kavics	1

Vízszint mélysége [m]	Alkalmassági minősítés (S)
Nagyobb, mint 30	10
26 és 30 között	9
21 és 26 között	8
16 és 21 között	6
11 és 16 között	5
6 és 11 között	3
2 és 6 között	2
Kevesebb, mint 1	1

Átlagos évi csapadék [mm]	Alkalmassági minősítés (S)
0 - 50	10
51 - 100	8
101 - 200	6
201 - 400	4
401 - 600	2
Nagyobb, mint 600	1

Terület	Vízadó vezető képessége [m/s]	Talaj típus	Talaj vastagság [m]	Vízszint mélysége [m]	Terület dőlése [%]	Évi csapadék [mm]
A	$4 \cdot 10^{-5}$	Iszapos homok	11	7,3	5	201
B	$3 \cdot 10^{-9}$	Iszapos agyag	2	11,7	2,1	450
C	$5 \cdot 10^{-7}$	Iszap	8	2,1	13	650

$$B - A - C = 206 - 134 - 122$$

4) VIZSGA FELADATSOR

HULLADÉKLERAKÓK_MFKHT6613SI
2018. május 29.

Összes elérhető pont: 37 pont
min. követelmény: 50%

Név:.....

1. A geotextíliáknál melyik az a mérőszám, amit a geotextíliáknál alkalmazott szűrőszabálynál figyelembe veszünk? (rövid szöveges magyarázattal) [1+1]

pl. 200 g/m^2
 $1000 - 1200\text{ g/m}^2$ egyensúly

4/2

A nagyobb egyensúlytal rendelkező geotextíliák vastagabb, erősebb szűrőképességű. Hirtetésével használható az O_{95} (vagy A_{95} , E_{95}) amely azt a pórusméretet mutatja, amelyké a szűrő pórusainak 95%-a kisebb.

2. Az érvényes rendelet szerint hová kell ún. „geofizikai monitoring”-ot beépíteni a hulladéklerakó szigetelő rendszereinél? [2]

2/2

Az aljazatszigetelés utolsó levetésges ellenőrzési pontjakoz, a természetes/ mesterséges szigetelő réteg a felé, a geomembrán alá.

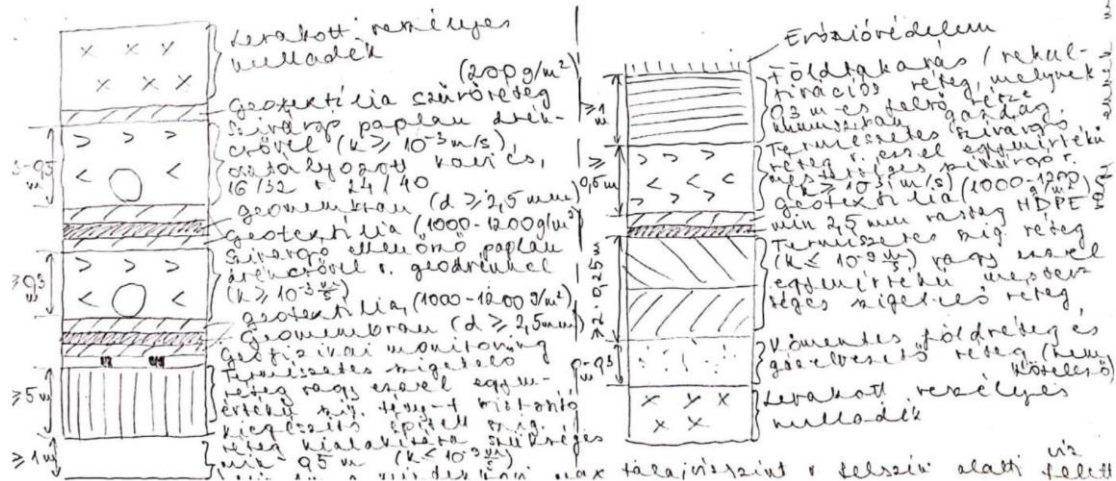
3. Rajzolja fel a C kategóriába sorolt hulladékok lerakójának aljazat- és zárószigetelő rendszerét! (méretetek, paraméterek feltüntetésével) [4+4]

4/4

4/4

Értekelendő 0 mm-es ($d \geq 2,5\text{ mm}$)

Értekelendő 20 mm-es

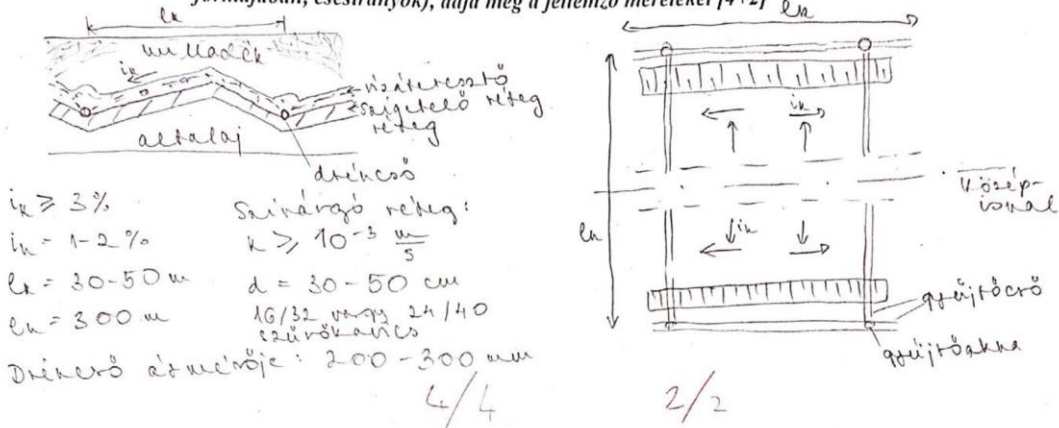
Értekelendő 20 mm-es

HULLADÉKLERAKÓK_MFKHT6613SI
2018. május 29.

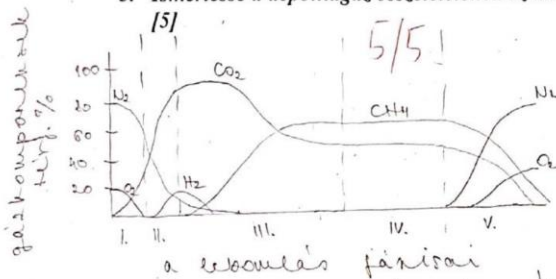
Összes elérhető pont: 37 pont
min. követelmény: 50%

Név:.....

4. Rajzolja fel a csurgalékvízgyűjtő rendszer felépítését (elrendezés alaprajz-metszet formájában, esésirányok), adja meg a jellemző méreteket [4+2]

5. Ismertesse a depóniagáz összetételének az alakulását a hulladék lebomlása során!

- I. Aerob
- II.-V. Anaerob

① Az oxigén mellett jelenlévő mikroorganizmusok végzik az aerob lebontást, viz, CO_2 és NH_3 keletkezik, kedves a 60%-os nedvesség tartalom, átlag hőmérséklet 40-60°C.

- II) szén-dioxid, szén-dioxid, CO_2 és hidrogén kikapad, az erjedő baktériumok hatására a nitrogén tartalom csökken.
- III) Metán képződés (metanogén baktériumok), a szén-dioxid, CO_2 , H_2 mennyisége csökken.
- IV) + metántartalom 50-60% körül stabilizálódik, H_2 és szén-dioxid mennyisége csökken.
- V) Csak az elmaradó metán marad a hulladékban, metán koncentráció csökken.

6. Milyen paramétereket kell vizsgálni az üzemi viszonyokkal kapcsolatban egy hulladéklerakó veszélyeztető potenciáljának meghatározásakor? [3]

- 3/3
- az üzemeltetés kezdete
 - az üzemeltetés vége
 - hulladék fajta, összetétele
 - hulladék tömörsége
 - éves lerakott hulladék mennyiség, lerakó területe
 - hulladék vastagsága
 - depónia mélysége (medence kialakítás erekek)
 - depónia mélysége magassága
 - rendszeresség
 - beépítettség, gépek

HULLADÉKLERAKÓK_MFKHT6613SI

2018. május 29.

Összes elérhető pont: 37 pont
 min. követelmény: 50%

94,6% (5) Név:.....

7. Ismertesse a hulladéklerakók módosított vízháztartási egyenletét, rajzolja fel egy lerakó vízháztartását! [5]

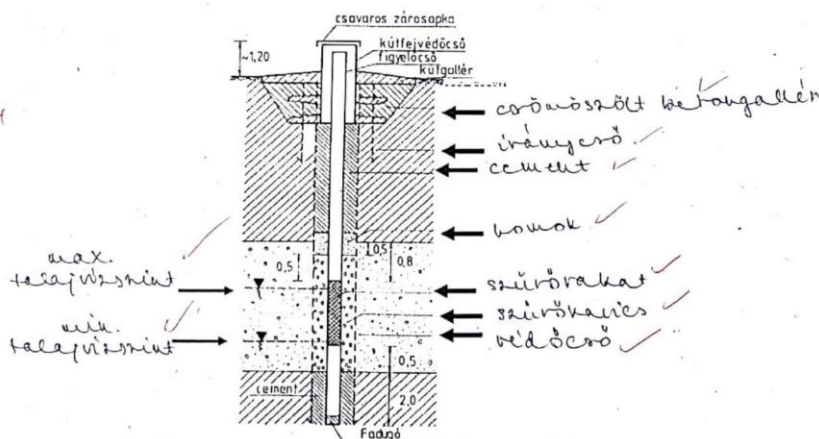
$$C_s - P - E - L - R \pm K - V_{cs} + V_b + V_k = 0$$

- C_s: csapadék
- P: párolgás
- E: evapotranspiráció
- L: felszíni lefolyás
- R: tározás (kötött vízként)
- K: késleltetés (rövid ideig a kapillárisokban tárolt víz)
- V_{cs}: csurgalékvélepfolyás az altalaj felé
- V_b: biokémiai folyamatok során képződött víz
- V_k: konzolidáció hatására keletkezett víz

5/3

8. Egészítse ki az alábbi ábrát! [4 pont]

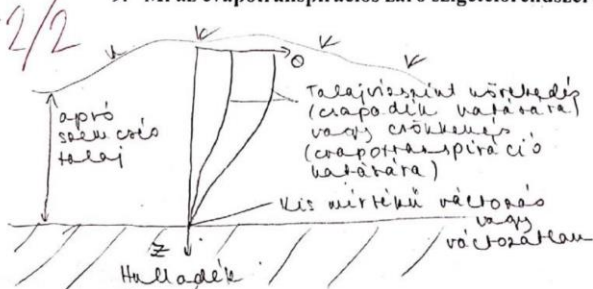
4/4

Írja be a hiányzó megnevezéseket az ábrán!

9. Mi az evapotranspirációs záró szigetelőrendszer? [2]

2/2

A növények gyökereiken keresztül elszívják a talajból a felületi csapadékot, így kevesebb (vagy semennyi) víz tárolható be a hulladékba.

A növények párolgtatásukkal kiszáradják ki.

5) EGYÉB KÖVETELMÉNYEK

A zárthelyi dolgozat írása és a vizsga közben a mobiltelefon, okos óra, meg nem engedett segédeszköz (jegyzet kicsinyített változata) használata tilos! A vizsga rendjének megsértése a zárthelyi írásának felfüggesztését és befejezését vonja maga után.